

Johanna Fiskaali

LAULAN TEILLE UNTA UUTTA, HAUDAN HIEKAN HILJaisuUTTA

Runoanalyysi Aino Kallaksen runoista Tauno Pylkkäsen kuoleman joutsen -laulusarjassa op.21

LAULAN TEILLE UNTA UUTTA, HAUDAN HIEKAN HILJaisuUTTA

Runoanalyysi Aino Kallaksen runoista Tauno Pylkkäsen kuoleman joutsen -laulusarjassa op.21

Johanna Fiskaali
Opinnäytetyö
Kevät 2017
MusiiKin koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogi

Tekijä: Johanna Fiskaali

Opinnäytetyön nimi: Laulan teille unta uutta, haudan hiekan hiljaisuutta. Runoanalyysi Aino Kallaksen runoista Tauno Pylkkäsen kuoleman joutsen -laulusarjassa op.21

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Tammikuu 2017

Sivumäärä: 30 sivua + 5 liitettä

Opinnäytetyössä analysoin Aino Kallaksen viittä runoa, joista Tauno Pylkkänen on säveltänyt Kuoleman joutsen laulusarjan op.21. Analyysimenetelmänä käytän runoanalyysiä. Tarkastelen runojen sisältöä, metriikkaa ja äänneitä. Esittelen myös kirjoittajan Aino Kallaksen taustaa.

Aino Kallas teki elämänuransa romaani- ja novellikirjailijana. Hän oli aktiivinen myös lehtijulkaisuissa erityisesti 1910–1920-luvuilla Virossa sekä kirjoitti myös runoja. Kallas oli ensimmäisiä Virossa toimineita naiskirjailijoita. Kallas asui nuoruutensa Suomessa, mutta suurimman osan elämästään Virossa ja Lontoossa, Englannissa. Hän on kirjoittanut päiväkirjaa, josta on myös julkaistu osia. Myös kirjeenvaihtoa hänen ja hänen sisarustensa sekä läheisten ystävien välillä on julkaistu.

Tauno Pylkkänen on säveltänyt Kuoleman joutsen laulusarjan op.21. Hän on valinnut siihen Aino Kallaksen Kuoleman joutsen -runokirjasta viisi runoa. Runot ovat Kuoleman joutsen, Pastorale, Viimeinen kehtolaulu, Taivainen rekiretki ja Joutsenlaulu. Tekstit ovat julkaistu vuonna 1942. Vain vuotta aiemmin kaksi Kallaksen aikuista lasta kuoli. Aiemmin oli myös menehtynyt yksi Kallaksen lapsista vauvana. Laulut kertovat kuolemasta, sen lähestymisestä ja kohtaamisesta sekä äidin surusta. Laulut ovat sävyltään tummia ja tunnelmaltaan vakavia ja jopa synkkiä. Laulu nr.4 Taivainen rekiretki poikkeaa kuitenkin tästä tunnelmasta täysin ja on täynnä iloa ja riemua.

Opinnäytetyössäni käyttämäni runoanalyysi on työväline laulopedagogiikan opiskelijoille. Laulajan tulee tuntea teksti, jota hän laulaa. Työssäni käyttämä runoanalyysi on malli siitä, miten runoa voi analysoida ja opia tuntemaan. Analysoin runoja Pylkkäsen musiikin huomioon ottaen.

Asiasanat: Runoanalyysi, laululyriikka, metriikka, äänneet, Aino Kallas, Tauno Pylkkänen, Kuoleman joutsen laulusarja op.21

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Music Pedagogue

Author: Johanna Fiskaali
Title of Bachelor's thesis: The Swan of Death Song Cycle op.21 Composed by Tauno Pylkkänen.
Poem analysis of poems by Aino Kallas
Supervisor: Jaana Sariola
Term and year of completion: January 2017
Number of pages: 29 pages + 5 appendices

This thesis analyzed five poems written by Aino Kallas to which Tauno Pylkkänen has composed The Swan of Death song cycle op.21. The method of analysis was poem analysis. The content, metrics and phonemes were studied in the poems. The background of the writer Aino Kallas is also introduced in this study.

Aino Kallas made her career as a novel and short story writer. She also published articles in newspapers especially in 1910–1920 in Estonia and was a poem writer. Kallas was one of the first female writers in Estonia. She lived her youth in Finland, but most of the time of her life she lived in Estonia and London, England.

Tauno Pylkkänen has composed The Swan of Death song cycle op.21. He has chosen five poems from the poem collection The Swan of Death written by Aino Kallas. The poems are The Swan of Death, Pastorale, The Last Cradle Song, Heavenly Sleigh Ride and Swansong. The poems were published in 1942 only a year after Kallas lost her two adult children. She had also lost a baby earlier. The songs narrate death, the moments when death comes close and one has to face death. The songs reflect the sorrow of the mother. The songs are dark shaded, the atmosphere is serious and sombre. Only the song nr.4 Heavenly Sleigh Ride is an exception, it is full of joy and jubilation.

The poem analysis used in this thesis is a method for singers and voice students. A singer should understand the text which he or she sings and this method is a model how to analyze lyrics. The analysis was made considering the music in the songs of Pylkkänen.

Keywords: poem analysis, lyrics, metrics, phonemes, Aino Kallas, Tauno Pylkkänen, The Swan of Death song cycle op.21

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TAUSTAT JA MENETELMÄ	8
	2.1 Aikaisempia tutkimuksia Aino Kallaksesta	8
	2.2 Kuoleman joutsen -runot	9
	2.3 Runoanalyysi.....	9
3	AINO KALLAS	11
	3.1 Krohnin perhe.....	11
	3.2 Avioliitosta alkanut matka.....	11
	3.3 Suomalais-virolainen kirjailija	12
	3.4 Äiti ja taiteilija	13
4	KUOLEMAN JOUTSEN RUNOT.....	14
	4.1 Kuoleman joutsen	14
	4.2 Pastorale	16
	4.3 Viimeinen kehtolaulu	18
	4.4 Taivainen rekiretki	20
	4.5 Joutsen laulu	22
	4.6 Yhteenveto	24
5	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET.....	29
	LIITTEET	30

1 JOHDANTO

Tutkin opinnäytetyössä Aino Kallaksen viittä runoa runokokoelmasta *Kuoleman joutsen*. Tauno Pylkkänen on säveltänyt viidestä runosta laulusarjan *Kuoleman joutsen op.21*. Runot ovat *Kuoleman joutsen*, *Pastorale*, *Viimeinen kehtolaulu*, *Taivainen rekiretki* ja *Joutsenlaulu*.

Opiskelen laulunopettajaksi ja tutustuin runoihin laulujen kautta. Runoissa huomioni kiinnitti tekstin kauneus ja alkusointisuus. Myös runoissa esiintyvät luontokuvat ja viittaukset eläimiin ovat mielenkiintoisia. Runoista heijastuu ihmisen voimattomuus kuoleman edessä. Aino Kallaksella oli viisi lasta, joista neljä kuoli hänen elinaikanaan. Myös Kallaksen oma nuoruus ja äitisuhde ovat vaikuttaneet runojen syntyyn. Kallaksen äiti Minna Krohn os. Lindroos oli vakavasti sairas Kallaksen ollessa lapsi. Ainolla oli etäinen suhde äitiinsä. (Oksama-Valtonen 2009, 64.) Kallaksen isä Julius Krohn kuoli purjehdusonnettomuudessa vuonna 1988, Ainon ollessa vain 10-vuotias (sama, 57).

Kuoleman joutsen -runot kertovat menetyksestä, kuoleman tulemisesta ja siitä miten kuolema varoittaa itsestään. Runot ovat Kallaksen tyylille ominaisia. Teksti on rikasta, liikkuvaa ja luontevaa. Sarjassa joutsen on keskeinen hahmo. Lauluista nr.1 *Kuoleman joutsen*, nr.3 *Viimeinen kehtolaulu* ja nr.5 *Joutsenlaulu* ovat eniten toistensa kaltaisia ja pysyvät samankaltaisessa luopumisen ja kuoleman kohtaamisen tunnelmissa. Laulu nr.2 *Pastorale* on kaikkein isoin yksittäinen kokonaisuus ja poikkeaa laajuudeltaan muista lauluista. Laulu nr.4 *Taivainen rekiretki* erottuu toisista lauluista rytmikaltaan ja iloiselta tunnelmaltaan. Voisi jopa ajatella, että synkkyys on ajanut kirjoittajan hulluuden partaalle ja tunnelma muuttuu surusta riemuksi, jotta ahdistukseen löytyy edes pieni pakoreitti.

Tutkin opinnäytetyössäni *Kuoleman joutsen* -runojen rakennetta, metriikkaa, tekstien äänneitä ja merkityksiä. Käytän runoanalyysimenetelmää. Runoanalyysi on menetelmä, jolla runoa voi lähestyä, havainnoida ja jäsentää. Olen käyttänyt runoanalyysimenetelmää myös aikaisemmissa opinnoissani. Opiskelin Oulun yliopistossa germaanista filologiaa ja keskityin opinnoissani kirjallisuuteen professori Gerhard Schmittin johdolla. Tutkin pro gradu -tutkielmassani Heinrich Heinen runoja ja Clara Schumannin liedejä *Ihr Bildnis* ja *Sie liebten sich beide*. Kuten edellä mainitussa työssä, huomion tässä opinnäytetyössäni Tauno Pylkkäsen

sävellykset, sillä minulle musiikki on erottamaton osa runoja. Luonnehdin musiikkia nimenomaan tekstin näkökulmasta ja kiinnitän huomioni tekstin kannalta olennaisiin seikkoihin.

Opinnäytetyössäni teen ensin katsauksen tutkimuksiin, joita on tehty Aino Kallaksesta Suomessa ja Virossa 1970-luvulta lähtien. Esittelen myös Kuoleman joutsen -runojen taustoja sekä runoanalyysimenetelmää, jota käytän aineistoa analysoidessani. Luvussa 3 esittelen kirjailija Aino Kallaksen elämää ja elämänkaarta. Hän eli lapsuutensa ja nuoruutensa Suomessa. Avioiduttuaan virolaisen Oskar Kallaksen kanssa hän muutti ensin Viroon ja myöhemmin Lontooseen, Englantiin. Aino Kallas on suomalais-virolainen kirjailija. Hän oli kotoisin Suomesta ja hänen äidinkieltensä oli suomi. Hän teki kuitenkin mittavan uran Virossa ja diplomaattimiehensä rinnalla edusti Viroa heidän asuessaan Lontoossa. Kallaksen tärkeä rooli kirjailijan lisäksi oli olla äiti. Hän joutui painottelemaan taiteilijuuden ja äitiyden välillä ja koki usein syyllisyyttä työstään. Varsinkin silloin, kun yksi hänen lapsistaan, Lembit, menehtyi jo vauvana. Kuoleman joutsen -runot kertovat lapsen menetyksestä. Luku 4 sisältää aineiston, runoanalyysin ja yhteenvedon.

2 TAUSTAT JA MENETELMÄ

2.1 Aikaisempia tutkimuksia Aino Kallaksesta

Aino Kallas on herättänyt tutkijoiden kiinnostuksen romaaneillaan ja runoillaan jo vuosikymmenien ajan. Hänen juurensa ovat kirjailijaperheessä ja hänen elämänsä ja kirjailijauransa kahden maan Suomen ja Viron kamaralla. Poikkeuksellisen kirjailijan Kallaksesta tekee myös se, että hän kirjoitti koko elämänsä ajan päiväkirjaa ja kävi aktiivisesti kirjeenvaihtoa, joista osa on julkaistu. Kirjoittamisen jatkuvuus erityisesti päiväkirjat ja kirjetekstit antavat lukijalle mahdollisuuden tutustua kirjoittajaan myös ihmisenä ja yksityishenkilönä.

Aino Kallaksesta ja hänen teoksistaan on tehty useita väitöskirjoja. Ensimmäinen väitöskirja on Kai Laitisen tutkimus vuodelta 1973. Laitinen tutkii teoksessa *Aino Kallaksen tuotannon päälinjoja ja taustoja vuosilta 1897–1921*. Myöhemmin Laitinen on laajentanut tutkimustaan vuosiin 1922–1956. Tutkimus on nimetty *Aino Kallaksen mestarivuodet* ja se on julkaistu vuonna 1995.

2000-luvun puolella Kallaksesta on tehty useampia väitöskirjoja. Maarit Leskelä-Kärki kirjoitti teoksen *Kirjoittajien maailmassa. Khronin sisaret ja kirjallinen elämä* (2006). Hän tutki Aino Kallasta ja Helmi ja Aune Krohnia. Kaikki kolme sisarusta tekivät elämäntyönsä kirjallisuuden alalla. Sisaruksista Aino erottuu toisista erityisesti romaanikirjailijana ja runoilijana. (Leskelä-Kärki 2009, 20–21.)

Tutkija Kukku Melkas kirjoitti väitöskirjansa *Historia, halu ja tiedon käärme Aino Kallaksen tuotannossa* (2007). Teoksessa hän paneutui Kallaksen *Surmaava-Eros*-trilogiaan ja novelliin *Pyhä joen kosto* (Melkas 2007, 11). Silja Vuorikurun väitöskirjassa *Kauneudentempelin ovella: Aino Kallaksen tuotanto ja raamatullinen subteksti* (2012) on tutkittu Kallaksen tuotannon viittauksia Raamattuun. Erityisesti Vuorikuru tutkii raamatullista runonäytelmää *Bathsebaa*, joka on julkaisematon teos, mutta jonka Vuorikuru löysi Viron kirjallisuuseumuseon arkistosta. (Vuorikuru 2009, 100.)

Tauno Pylkkäsen säveltämästä Kuoleman joutsen viiden laulun sarjasta on tehty Sibelius-Akatemiassa opinnäytetyö vuonna 1991. Kirkkomuusikko Johanna Koivusalo tutki työssään laulusarjan tulkintaan vaikuttavia seikkoja. Koivusalo toteaa, että hänen työnsä tavoitteena on

subjektiivisen näkemyksen rakentaminen musiikin taustaan ja struktuuriin tutustuen. (Koivusalo 1991, 3.)

2.2 Kuoleman joutsen -runot

Aino Kallas kirjoitti Kuoleman joutsen -runokirjan vuonna 1942. Toinen maailmansota oli käynnissä ja sodassa saivat surmansa Kallaksen lapset Sulev ja Laine. Sulev teki itsemurhan ennen kyyditystä rintamalle. Laine-tytär kuoli venäläisen sotilaan harhaluodista poimiessaan viinimarjoja lastensa kanssa. (Leskelä-Kärki 2009, 39.)

Samoihin aikoihin Kallas julkaisi myös runokokoelmat Kuun silta (1943) ja Polttoroviolla (1945). Näitä teoksia leimaa kirjoittajan omakohtaisuus, samoin kuin hänen päiväkirjojaan. (Leskelä-Kärki 2009, 41.) Kallas oli pääasiassa proosakirjoittaja, mutta runoja hän kirjoitti elämänsä murroskausien paineessa (Laitinen 1973, 30). Teemat nousevat sodan mielettömydestä, lasten kuolemista, omasta vanhenemisesta ja maanpakolaisuudesta. Kallas oli 1940-luvulla Viron kansalainen ja se hankaloitti Suomeen matkustamista. (Leskelä-Kärki 2009, 41.) Kallas joutui jättämään kotimaansa Viron Neuvostoliiton miehityksen aikana ja hän lähti maanpakolaisena perheensä kanssa Ruotsiin ja myöhemmin Suomeen (sama, 39).

2.3 Runoanalyysi

Runoanalyysissä sisältönä on runo. Runo muodostuu säkeistä, jotka on kirjoitettu kukin yhdelle riville. Säkeet muodostavat säkeistön. Säkeistöt erotetaan välirivillä. Säkeiden ja säkeistöjen metriikkaa analysoimalla saadaan selville runon poljento. Poljentoon vaikuttaa, onko käytössä oleva runojalka laskeva vai nouseva.

Runoanalyysissä tarkastellaan runon aihealuetta eli teemaa. Jokaisessa runossa on oma teemansa, jotka nivoutuvat yhteen runokokoelmassa. Runojen teemaa ja sisältöä voi peilata kirjailijan omaan elämään, vaikka runon minä-kertoja ei suoranaisesti tarkoitakaan runon kirjoittajaa. (Auramo 2016.)

Runon sisältö on sen merkittävin elementti. Sanojen ja lauseiden merkitys kertoo runon viestin. Sisältöön vaikuttavat sanojen merkitysten lisäksi runossa käytetyt äänneet ja runon metriikka.

Ääniteitä voi analysoida niiden ääntötavan, -paikan ja soinnillisuuden mukaan. Sanojen äänneet ja säkeiden metriikka synnyttävät mielikuvia ja herättävät havaintoja, joiden pohjalta tekstiä tulkitaan.

Runoanalyysiä tehdessä on tärkeää tuntea runon konteksti eli runoilijan tausta, ajanjakso tai paikka, jossa runo on kirjoitettu. Ilman näitä tietoja runon tulkinta on hyvin vapaata ja näkökulma niihin jää tuntemattomaksi ja irralliseksi. Analyysin tekijän on käytettävä luovuuttaan ja eläydyttävä tekstiin erilaisilla aistihavainnoilla. Runoanalyysiä tehdessä runoon voi uppoutua hyvinkin syvälle, mutta vastaliikkeenä on tärkeää myös ottaa etäisyyttä runoon ja kokeilla erilaisia tulkintoja runosta, erilaisia rytmejä säkeessä sekä sanapainoja. Runo asettuu tulkintaan siten, että se on uskottava ja esittäjänsä näköinen. Runon tulkinta syntyy siis tutkimalla runoa ja tekemällä siitä johtopäätöksiä.

3 AINO KALLAS

3.1 Krohnin perhe

Aino Kallas syntyi Krohnin kirjoittajasukuun. Perheen isä Julius Krohn (1835–1888) oli kansanperinteen professori ja runoilija. Hän oli sivistynyt mies ja tullessaan 1850-luvulla Helsinkiin hän innostui suomen kielestä ja kansallisuusaatteesta. Hän opiskeli suomen kieltä ja historiaa Lönnrotin ja Snellmanin oppilaana. Krohn avioitui ruotsinkielisen Emma Nybergin kanssa ja he päättivät kasvattaa perheestään suomenkielisen. Se oli hyvin poikkeuksellista tuohon aikaan, sillä Krohnien perhe oli ensimmäinen helsinkiläinen sivistyneistöperhe, joka valitsi kotikielekseen suomen, vaikka se ei ollut kummankaan vanhemman äidinkieli. (Leskelä-Kärki 2009, 13.) Julius Krohnin kotikielenä oli ollut saksa. Hän ei kuitenkaan halunnut olla saksalainen vaan opiskeli sisukkaasti suomen kieltä ja kirjoitti suomeksi runoja, kertomuksia ja asiatekstejä. Hän kuului ensimmäisten suomalaisten runoilijoiden joukkoon. (Laitinen 1973, 25.)

Krohnien perheeseen syntyi kolme lasta: Kaarle, Ilmari ja Helmi. Perheenäiti Emma Krohn kuoli vuonna 1870, jolloin tytär Helmi oli vasta kolmevuotias. Julius Krohn avioitui toisen kerran vuonna 1876 tyttökoulun johtajattaren Maria Lindroosin kanssa, jonka kutsumanimi oli Minna. Minna ja Julius saivat kaksi tyttäretä, Ainon ja Aunen. (Leskelä-Kärki 2009, 13–14.)

3.2 Avioliitosta alkanut matka

Aino Kallas asui elämänsä ensimmäiset 1878–1900 ja viimeiset elinvuotensa 1953–1956 Suomessa. Suurimman osan elämästään Aino Kallas asui Virossa. Hän avioitui vuonna 1900 virolaisen Oskar Kallaksen kanssa. He elivät avioliiton alkuvuodet Pietarissa, sitten Tartossa ja välillä Lontoossa, jonka jälkeen he asettuivat Tallinaan. Oskar Kallas oli virolaisen kansanperinteen tutkija ja myöhemmin diplomaatti. Hän toimi Lontoossa Viron lähettiläänä vuosina 1918–1934. (Leskelä-Kärki 2006, 21.) Oskar Kallas kuoli vuonna 1946 Ruotsissa, jossa Kallakset olivat maanpaossa. Oskarin kuoleman jälkeen Aino lähti tyttärensä Virven perheen kanssa Suomeen. (Olesk 2009, 85, 94.) Virve menehtyi vuonna 1953.

Ainon ja Oskar Kallaksen avioliitto oli moderni rakkausavioliitto, jossa nainen ja mies ovat tasavertaisia kumppaneita. Tasavertainen kumppanuus tarkoittaa, että myös nainen voi kehittää henkisiä lahjojaan, ja Oskar näkikin vaimonsa taiteellisuuden. (Leskelä-Kärki 2006, 442.) Aino oli miestään kymmenen vuotta nuorempi ja vasta nuori tyttö heidän avioituessaan. Oskar päätti perheessä monista asioista kotiin ja kulttuurielämään liittyen. Ainolla oli kuitenkin vapautta, joka ei ollut sen ajan naiselle tavallista. Hänellä oli oma huone, omaa rahaa ja vapaus matkustaa ja esiintyä julkisesti. Näin hän toimi esikuvana aikansa naisille, erityisesti naiskirjailijoille. (Olesk 2009, 96.)

3.3 Suomalais-virolainen kirjailija

Aino Kallas asui suurimman osan elämästään Virossa. Virolaiset pitävät häntä virolaisena kirjailijana. Kun Kallas saapui Viroon vuonna 1903, ei Virossa ollut yhtään yleisesti tunnettua naiskirjailijaa. Kallas sai pioneerin roolin ja hän oli Viron kulttuurielämässä suoranainen ilmestys. Hänen osaansa korosti myös se, että hän oli yhteiskunnallisesti merkittävän henkilön vaimo. Pian Kallasten saavuttua Viroon löysi Aino omimman alueensa: Viron historian. (Olesk 2009, 90.)

Aino Kallas toimi Virossa kriitikkona, esseistinä ja novellistina. Hän oli mukana kulttuuriliike Nuori Virossa ja hänen kirjoituksiaan julkaistiin kuukausittain ilmestyvässä Eesti Kirjandus -lehdessä. Kallaksen esseekokoelma Nuori Viro, muotokuvia ja suuntaviivoja julkaistiin vuonna 1918. Kokoelmassa on katsaus kulttuuriliikkeen historiaan ja sen tärkeimpiin kirjailijoihin. (sama, 87.)

Suomalaiset pitävät Kallasta puolestaan suomalaisena kirjailijana, sillä Kallaksen tuotanto on kirjoitettu suomen kielellä. Kallas oli julkaissut muutamia ensimmäisiä novellikokoelmiaan ennen Viroon lähtöä. Hän palasi Suomeen vuonna 1918 muutamaksi vuodeksi. Sen jälkeen Kallakset muuttivat Lontooseen, Englantiin. (sama, 89, 93.) Lontoo oli kirjailijalle uusi alku, se vapautti hänen luomiskykynsä ja itsevarmuutensa. Suurilla kirjallisuuskierroilla Kallas tunnusti olevansa Suomesta, mutta hän edusti Viroa. Hän koki Viron itselleen lähemmäksi kuin Suomen. Suomessa hänellä oli sukulaissuhteita ja suomi oli hänen äidinkieltensä, mutta hengeltään hän koki kotimaakseen Viron. (sama, 93-94.)

3.4 Äiti ja taiteilija

Aino Kallaksen elämän tärkein rooli taiteilijan lisäksi oli äiti. Äitiys oli Kallakselle ristiriitaista, sillä hänellä oli jatkuva kirjoittamisen halu, johon hän itse viittaa luomisenpakkona. Kuitenkin äitiys, niin lasten odotusaika kuin imetysaika, veivät häneltä tilaa ja aikaa pois kirjoittamiselta. Kallas koki itsensä vahvasti taiteilijaksi, mutta samalla hän koki syyllisyyttä siitä, ettei pystynyt omistautumaan lapsilleen täysin. (Leskelä-Kärki 2006, 432.)

Erityisesti toiseksi nuorimman lapsen odotusaikana hän keskittyi täyspainoisesti kirjoittajan työhön. Lembit-poika syntyi vammaisena ja kuoli jo viiden päivän ikäisenä. Tämä oli suuri suru Ainolle ja hän syyllisti itseään läpi elämänsä ei pelkästään Lembitin kuolemasta vaan myös muiden lastensa sairauksista ja vaikeuksista. Hän ajatteli, että lapset olivat jääneet jostain paitsi lapsuudessaan äidin työn takia ja siksi he kohtasivat onnettomuuksia elämässään. (sama, 435.)

Aino Kallaksen maailmaa ravisteltiin kerta toisensa jälkeen, kun hän menetti lapsiaan ja joutui hautaamaan heidät. ”Olen elänyt ’Kuoleman varjojen maassa’ kohta kaksi vuotta”, kirjoitti Aino Kallas siskolleen Aune Krohnille lastensa kuolemien jälkeen 1940-luvulla (Leskelä-Kärki & Melkas 2009, 41). Kuoleman joutsen runot kertovat juuri tästä vaiheesta Aino Kallaksen elämässä.

4 KUOLEMAN JOUTSEN RUNOT

Runoanalyysissä tarkastelen runojen metriikkaa, tekstin sisältöä ja foneettisia äänteitä. Säveltäjä Tauno Pykkänen on valinnut laulusarjaan op.21 viisi runoa Kallaksen Kuoleman joutsen -runokokoelmasta. Käsittelen runoja niiden musiikillisen kontekstin huomioon ottaen. Laulujen nuotit ovat merkitty liitteinä 1–5. Käytän runoja niissä muodoissa, joissa ne ovat laulusarjassa. Pykkänen on hieman muutellut runojen rakennetta, käyttäen esimerkiksi toistoa, jota ei alkuperäisissä runoissa ole. Runoja analysoidessa peilaan tekstien sisältöjä kirjoittaja Aino Kallaksen elämään. Aino Kallas julkaisi runot vuonna 1942.

Runoissa näkyy sekä viittauksia kristinuskoon että Suomen kansalliseepokseen Kalevalaan. Runoja yhdistää kolmessa runossa joutsenteema ja kahdessa muussa runossa mainitut eläinhahmot: sorsa, lampaat ja hevonen. Runojen tunnelma on kauttaaltaan synkkä, mutta muutamia valon pilkahduksia on myös havaittavissa.

4.1 Kuoleman joutsen

Ui kuoleman kalpea joutsen taas tummassa virrassaan,
Vaan kuka sen joikunan kuuli, ei huoli hän hurmasta maan,
ei huoli hän hurmasta maan.

Jo kahdesti kuoleman joutsen, olet joikunut kattoni päältä,
Kun kolmannesti sun kuulen, oma läsnä on lähtöni täältä,
oma läsnä on lähtöni täältä.

Ui kuoleman kalpea joutsen taas tummassa virrassaan,
Vaan kuka sen joikunan kuuli, ei huoli hän hurmasta maan,
ei huoli hän hurmasta maan.

Kuoleman joutsen -sarjan ensimmäisen laulun runossa joutsen kutsuu kuolemaa joikuen. Joutsenen joikuna on ilmoitus lähdöstä, elämän loppumisesta. Runon kertoja miettii omaa

lähtöhetkeään. Se on lähellä, mutta sen aika ei ole vielä. Runon tunnelma on tumma ja synkkä, mutta samalla salaperäinen.

Runo on jaettu kolmeen säkeistöön. Ensimmäisessä ja viimeisessä metriikka on identtinen. Niiden runojalka on daktyyli. Daktyylissä on painollinen tavu, jota seuraa kaksi painotonta tavua. Säkeistön aloittaa sana *ui*, joka on runojalassa kohoisku. Runojalka tarkoittaa tekstin nousuja ja laskuja, painollisia ja painottomia tavuja, jotka muodostavat runon metriikan. Metriikka on runollisen tuotannon elementti ja rytmikka puolestaan jokaisen runon omintakeinen piirre. Monilla runoilla voi olla identtisesti sama metriikka, mutta runon sisäinen rytmikka antaa runolle sen ainutlaatuisen tavan toteuttaa metriikkaa. (Schmitt 2008,197.) Runon rytmikka muodostuu siitä, miten tekstiä kuljetetaan, mihin sanaan säkeessä tähdätään ja mitä painotetaan. Painotettu sana saa tärkeimmän merkityksen fraasissa.

Runon ensimmäinen ja kolmas säkeistö ovat sisällöltään samat. Niissä kerrotaan kalpeasta, valkoisesta joutsenesta, joka ui tummassa, mustassa virrassa. Joutsenen valkoinen väri kuvaa pyhyyttä ja puhtautta. Virta kuvastaa kuolemaa ja joutsenen joiku hyvästejä elämälle. Myös kuuluisassa kalevalaisaiheisessa Akseli Gallen-Kallelan maalauksessa Lemminkäisen äiti on kuvattu valkoinen joutsen tummassa virrassa. Virran rannalla äiti suree kuollutta poikaansa, jonka veli surmasi.

Toisessa säkeistössä kirjoittaja kohdistaa kuoleman lähestymisen omalle kohdalleen. Jo kahdesti joutsen on antanut hänelle lähdön merkin, mutta kun kolmannen kerran joiunta kuuluu, on kertojan kohdattava hänen oma kuolemansa. Kertojaksi voi ajatella äidin, joka on juuri haudannut lapsensa maan poveen ja odottaa omaa lähtöään. Äidin mielessä voi olla kysymys, miksi lapsen piti lähteä ennen häntä. Aino Kallaksen tilanne hänen kirjoittaessa näitä runoja oli se, että hänen lapsensa olivat kuolleet edellisenä vuonna, Sulev helmikuussa 1941 ja Laine elokuussa 1941.

Tekstin sisällön kannalta merkityksellisiä ovat tekstin äänteet. Ne antavat mielikuvia ja kuvaavat tekstin sisältöä. Kuoleman joutsen -runossa on käytetty paljon kapeaa, takaista u-vokaalia, erityisesti ensimmäisessä ja kolmannessa säkeessä. U-vokaali antaa tekstille virtaavan imun. Virtausta vauhdittaa säkeen loppupuolella hälyäänne /h/ ja tremulantti /r/. Ilmavirta ei pysähdy, vaan konsonantit pyörittävät ilmaa eteenpäin: *huoli hän hurmasta maan*. Toisen säkeen suosittu vokaali on etinen ä-vokaali. Päinvastoin kuin takainen u-vokaali, etinen ä-vokaali päästää valituksen ilmoille ja teksti lähtee suusta ulospäin. Soinnillinen puolivokaali /j/ kuvaa joikumista eli

laulamista. Tekstiin kulmikuutta tuo klusiili /k/, jota lausuttaessa ilmavirta katkeaa kokonaan. Se antaa sanoille särmikkyyttä: *kahdesti kuoleman joutsen, kattoni päällä*.

Tauno Pykkäsen säveltämässä laulussa Kuoleman joutsen op.21 nr.1 sävy on alusta lähtien tumma ja melankolinen, pianotekstuurissa on kirjoitettu tuonelan tumma virta ja laulaja laskeutuu joutsenen tavoin virran päälle. Ensimmäinen ja viimeinen osa on sävelletty samankaltaisiksi, muutamia melodisia ja harmonisia muutoksia lukuun ottamatta. Väliosassa musiikillisesti korostuu dramaattinen kuoleman ja kertojan välinen vuoropuhelu, viite1. Musiikki nostaa tekstistä esille sen, miten voimaton ihminen on kuoleman edessä. Vielä laulutekstissä lauseen *oma läsnä on lähtöni täältä* toistaminen kertoo ihmisen pelosta ja avuttomuudesta elämän loppumisen kynnyksellä.

4.2 Pastorale

Vaikene vaivattu sieluni ja valmistu vastaanottamaan Herra, Vapahtajasi.

Ole kuuntelevainen ja kuulas ja hiljaa aivan.

Kun viheriä vilja vainiolla nukkuu, hän tulee unikukkasten kupuja pitkin,

Tähkät eivät taivu hänen askeltensa alla, heinä ei huoju, nuoku ei nukkuva valmu.

Hän on vaivattujen Vapahtaja, unettomille hän tuo unen.

Maan uumenissa hän aukaisee uudet vesisuonet.

Hän täyttää sielusi lähteet uhoavalla vedellä.

Kaste on langennut yli katajaisen laitumen

Sorsa on kaislikossa vaiti ja lampaatkin lepäävät.

Yli katajaisen kankaan hiipii yö.

Luoja, anna luoduillesi armo ja rauha.

Runo alkaa autoritäärisellä käskyllä. Käsky on kohdistettu kertojalle itselleen ja se kuvaa kertojan suhdetta Herraan, Vapahtajaan. Herra, jolla viitataan Jumalan poikaan Jeesuksen, muodostaa ihmiselle auktoriteetin ja on suurempi kuin hän. Runon alussa tunnustettu Jumalan poika herättää kertojassa alempiosaisen, inhimillisen kuvan, joka kunnioittaa Jumalaa.

Ensimmäistä käskyä *Vaikene* seuraa toinen käsky *Valmistu vastaanottamaan*. Kaksi käskyä ovat vahva aloitus runolle, joka käskyjen jälkeen jatkuu ikuisen unen kuvauksena. Runon väliosa kuvaa Jumalan lempeyttä ja rakkautta ihmistä kohtaan. Viimeisessä säkeistössä palataan takaisin maanpäälliseen elämään. Runon nimi on Pastorale eli paimenlaulu. Runon voi tulkita olevan paimenpojan unta. Hän nukahtaa ja hän kokee Herran puhuttelevan häntä unessa. Kolmannen säkeistön alussa hän herää ja katsoo ympärilleen ja näkee aamukasteisen luonnonmaiseman.

Runossa on Kallakselle tyypillinen rikas runonkieli. Hän käyttää erilaisia sanoja kuvaamaan samaa asiaa, kuten *tähkä*, *heinä* ja *valmu*. Kaikki kolme kuvaavat kasvia. Mielenkiintoista on myös eri eläinten mainitseminen. Laulusarjan edellisessä laulussa oli mainittu vain joutsen, joka on sarjan päähenkilö. Tässä runossa tulevat esille sorsa ja lampaat. Muinaissuomalaisessa maailmankuvassa vesilinnut, jotka tekevät muuttomatkoja, ovat taivaallisia viestinviejiä sekä ihmisen sielua kuvaavia (Taivaannaula 2015). Näin ollen sorsa voisi Kallaksen runossa olla sielu, joka lepää taivaassa. Kristillisessä symbolikassa lammas on juutalaisten uhrieläin. Jeesukseen viitataan Jumalan karitsana eli täydellisenä uhrina. Raamatussa on kertomus myös kadonneesta lampaasta, jolla viitataan ihmiseen. Samoin kuin sorsa eli kuvainnollisesti sielu on löytänyt Kallaksen runossa lepopaikan, voidaan lampaat ajatella kadonneiksi lampaiksi eli ihmisiksi.

Viimeinen säkeistö voidaan tulkita myös maalauksen lailla. Runoilija on luonut kuvan, joka kuvaa hiljaisuutta ja rauhallista maalaismaisemaa. Viimeinen virke kertoo runon rukouksen omaisesta luonteesta. Tämä virke asettaa jälleen Jumalan ihmisen yläpuolelle. Ihminen tarkastelee ympärillä olevaa luontoa ja lausuu rukouksen.

Kallas käyttää tekstissä paljon alkusointua. Ensimmäistä riviä hallitsevat va-alkuiset sanat. Seuraavalle riville on valittu u-vokaalivoittoinen sanapari kuuntelevainen – kuulas. Sama tyyli jatkuu seuraavassa säkeistössä, *Viheriä vilja vainiolla, unikukkasten kupuja, tähkät eivät taivu, heinä ei huoju, nuoku ei nukkuva valmu*. Alkusointisuus on valittu sanapareille, jotka muodostavat yhden ilmaisun. Nämä kolme erilaista sanaparia kertovat samasta asiasta. Viimeisessä säkeistössä hallitseva vokaali on a. Se tuo tekstiin tasaisen ja rauhallisen tunnelman. Tällainen jatkuva alkusoinnillisuus tekstissä viittaa kalevalaiseen runonlausuntaan.

Suomenkielisissä sanoissa sanan painollinen tavu on aina ensimmäinen tavu ja yhdyssanoissa molempien pääsanojen ensimmäiset tavut. Tämä vaikuttaa suomalaisten runojen metriikkaan.

Pastorale runossa ensimmäisen säkeistön painolliset tavut ovat juuri sanojen ensimmäisillä tavuilla lukuun ottamatta kahta partikkelia ja. Siten runonjalat ovat laskevat daktyyli, jossa on yksi painollinen tavu ja kaksi painotonta, sekä peoni, jossa on yksi painollinen tavu ja kolme painotonta tavua. Myös yksi trokee on mukana sanassa Herra. Trokee on myös laskeva runojalka, jossa on yksi painollinen ja yksi painoton tavu.

Runon rytmikkaan vaikuttavat tekstissä käytetyt välimerkit. Runossa käytetyt pilkut merkitsevät erottamista. Toisessa säkeistössä erotellaan luettelon eri osat kuten tähkät, heinä ja valmu sekä seuraavassa virkkeessä kuvataan, mitä Jumala on ja mitä hän tekee. Viimeisen säkeistön lopussa sanan Luoja jälkeen tuleva pilkku kertoo puhuttelusta. Runon rytmikkaa voi korostaa pitämällä pieniä taukoja, jotka ovat juuri pilkkujen kohdalla luontevia. Rytmikkaan vaikuttaa myös puheen kiihtyminen sekä hidastuminen.

Pastorale on Tauno Pylkkäsen laulusarjan op.21 lauluista itsenäisin. Se eroaa teemaltaan toisista runoista ja mielenkiintoista onkin, miksi säveltäjä on valinnut runon laulusarjaan. Runo antaa kuolemalle toisenlaiset kasvot, sillä se kertoo unen helpotuksesta, kun vaivat ovat poissa. Tämän runon voi tulkita kertovan taivaasta. Erityisesti toinen säkeistö, jossa kerrotaan yliluonnollisesta tähkien päällä kävelystä, viittaisi tuonpuoleiseen, jossa painovoiman lait eivät enää ole voimassa. Musiikki on sävelletty toisessa säkeistössä keinuvaksi sointuarpeggioksi, viite 2.

Viimeinen säkeistö, jossa kerrotaan katajaisesta kankaasta ja hiljaisuudesta kuvaa suomalaista sielunmaisemaa, ja myös sen voi tulkita heijastavan taivasta tai taivasta maan päällä. Pylkkänen on säveltänyt kolmanteen säkeistöön samankaltaista kulkua kuin ensimmäiseen. Soinnut ovat pysähtyneitä, harmoniakulku yksinkertaista ja loogista. Piano ja laulu keskustelevat keskenään. Piano aloittaa tersseissä kulkevalla triolikuluillaan ja laulu vastaa melodialla ja tekstillä, viite 2. Aino Kallaksen isä Julius Krohn oli aikansa fennomaani. Hän oli hyvin suomenmielinen ja korosti suomalaisuutta. Aino puolestaan oli runojen kirjoittamisen aikaan ollut jo useita vuosikymmeniä pois kotimaastaan. Runon viimeinen säkeistö voi myös olla ylistys kotimaalle ja isän muistolle.

4.3 Viimeinen kehtolaulu

Laulan teille unta uutta, haudan hiekan hiljaisuutta, liekö lasteni vilu?

Unten utu maata mataa, tähtisumu hautaan sataa, vieläkö lasteni vilu?

Riistan tulen rinnastani, tuskan polton povestani, ei enää lasteni vilu!

Laulan teille unta uutta, haudan hiekan hiljaisuutta.

Runossa Viimeinen kehtolaulu runoilija Aino Kallas käyttää loppusointuisia fraaseja kuten unta – hiljaisuutta, mataa – sataa ja rinnastani – povestani, joista viimeinen pari ovat vieläpä synonyymejä toisilleen. Sen vuoksi voisi perustella, että runoilija on valinnut sanat nimenomaan niiden äänteiden perusteella. Toisto on toinen runossa käytetty tehokeino: *liekö*, *vieläkö* ja *ei enää lasteni vilu*. Kaksi ensimmäistä ovat kysymysmuodossa ja kolmas on huudahdus, jonka jälkeen teksti palaa siihen, mistä lähtikin liikkeelle, eli ensimmäiseen fraasiin. Ensimmäinen kysymys *liekö* on ihmettelevä ja kaihoisa, toinen kysymys *vieläkö* on vaativampi ja kolmannessa huudahduksessa *ei enää* tuska nousee pintaan. Runossa on käytetty myös inversiota eli kielelle epätyypillistä sanajärjestystä. Säkeessä *laulan teille unta uutta* on adjektiivi laitettu lauseessa viimeiseksi, vaikka suomenkielessä adjektiivi tulisi olla substantiivin edellä.

Merkitykseltään runo on mystinen, ja herättää kysymyksen mitä on tämä uusi uni. Se on haudan hiekan hiljaisuutta. Äiti on haudannut lapsensa, mutta miten heille on käynyt, ovatko he viluissaan jossain tuntemattomassa määränpäässä. Teksti on hyvin kaunis ja taiteellinen, esimerkiksi kuvaukset *untan utu* ja *tähtisumu*. Kaksi ensimmäistä kysymystä ovat hiljentyneitä haudan äärelle, kolmannessa fraasissa kertoja vastaa omiin kysymyksiinsä. Erityisesti tremulantti /r/ ja sibilantti /s/ sylkevät äidin tuskan ulos. Viimeinen lause on toteamus, jossa äiti on voimaton kuoleman edessä. Teksti palaa samoihin tunnelmiin, joista se alkoikin.

Runossa on käytetty paljon eri vokaaleja ja konsonantteja, jotka antavat tekstin tunnelmalle vaihtelevuutta. Äänteet /a/ ja /u/ ovat dominoivia alkupuolella ja lopussa. Suomen kielen avoimin äänne /a/ antaa pehmeän ja leveän vaikutelman, u-vokaali puolestaan syvän olemuksen. Hälyääni /h/ pehmentää tekstiä ja pyörittää ilmaa vokaalien välillä. Tästä eroaa lauseen lopussa oleva kysymys, jossa on käytetty lateraalia // sekä soinnillista puolivokaalia /v/. Tekstissä vuorottelevat toteamukset ja kysymykset. Kysymyksen *liekö lasteni vilu* -teksti muodostaa kuulokuvaltaan terävän lopun lauseen pehmeälle alulle. Samoin käy seuraavassa lauseessa, jossa vielä enemmän korostetaan loppua korvaamalla *liekö* sanalla *vieläkö*. Lause on enemmän sekä merkitykseltään että äänneiltään. Näiden kahden jälkeinen virke on eri maailmasta kuin kaksi ensimmäistä. Siinä kertoja riuhtaisee itsensä irti kaikesta korrektiudesta ja paljastaa tuskansa ja kipunsa. Hän on vihainen eikä voi hyväksyä sitä, että hänen lapsensa ovat kärsineet.

Runo on metriikaltaan kahta edellistä runoa säännöllisempi. Runojalkana on käytetty pääosin peonia, jossa yhtä painollista tavua seuraa kolme painotonta. Sääntöön tekevät poikkeuksen säkeiden lopussa olevat kysymykset ja huudahdus. Niissä on käytetty daktyyli- ja trokeerunojalkaa. Säännöllinen rytmi runojalassa tuo runon tunnelmaan rauhallisuutta ja tasaisuutta. Runojalan vaihtaminen puolestaan kuvaa kertojan hätää ja siitä nousevaa rauhattomuutta.

Tauno Pykkänen on pysynyt sävellyksessään uskollisena tälle tekstin jaottelulle. Hän käyttää ensimmäisessä ja toisessa säkeessä samaa melodiaa. Kolmas säe on dramaattisempi ja melodialinja nousee korkeammalle. Melodia liikkuu alaspäistä kulkua, kun ne ovat aikaisemmissa fraaseissa liikkuneet pienin intervaleihin, terssein ja kvarteihin ylös ja alas. Alaspäinen kulku tapahtuu myös pienin intervaleihin. Se on kuin hidastettua viiltävää kipua. Kipua kuvaavat myös harmoniassa käytetyt pidätyssoinnut, viite 3.

Laulu on kehtolaulu ja sen tahtilaji on $\frac{3}{4}$. Keinuva kolmijakoinen rytmi korostaa lempeyttä ja rauhallisuutta. Kappaleessa on käytetty piano- ja forte-nyansseja niin, että fraasien tunnelmat korostuvat, viite 3. Kappaleessa on vangitseva tunnelma, jonka takaa aavistaa tuskan. Erityisesti alussa pianistin nousevat isot soinnut ja laulajan liikkuva, itseään toistava melodia enteilevät pahaa, viite 3.

4.4 Taivainen rekiretki

Hopoti hopoti hopoti hoi,

hepo pilviä pinkoo.

Kulkuset soi, kulkuset soi,

rekeen tähtiä sinkoo.

Hopoti hopoti hopoti hoi,

taivaan rantaan saakka,

Kuu ja auringot karkeloi.

Kepeä juoksijan taakka,

kolme kaunista lasta.

Kulkuset soi, kulkuset soi,

Luoja katsoo akkunasta,

Enkelit juoksijan talliin vie
Antaa kulta kauraa.
Hopea härmässä tähtien tie
Hopoti hoi hopoti hoi.
Taivas riemusta nauraa,
Kulkuset soi, kulkuset soi.
Hopoti hopoti hopoti hoi, hopoti hoi.

Taivainen rekiretki on valloittava ja riemullinen. Sen taakse kätkeytyy kuitenkin kertomus kolmen kauniin lapsen menettämisestä. Juoksija on ottanut kolme kaunista lasta kantaakseen. Enkelit vievät juoksijan talliin ja tarjoavat sille kultaista kauraa. Luoja katselee tätä tapahtumaa akkunasta. Luoja on ikään kuin käskynhaltija, joka tarkkailee tilannetta etäämmältä lasin takaa. Tapahtuma itsessään on vauhdikas, mutta Luoja pysyy paikallaan ja seuraa juoksijan touhua. Runossa mainittu hopea härmä viittaa tähtien muodostamaan tiehen. Härmä viittaa hurrremaiseen kerrokseen ja hopea härmä kuvaa tässä yhteydessä tähtien paljoutta ja niiden muodostamaa tietä, jota pitkin reki kiittää kohti taivasta. Jälleen Kallas käyttää toistoa ja ilmaisee yhden asian kaksi kertaa peräkkäin: *hopea härmä ja tähtien tie*.

Runo on hyvin leikkisä ja sen voisi ajatella myös muistuttavan kertojaa ajasta, jonka hän sai viettää lastensa kanssa. Tunnelmaan kätkeytyy lapsuuden leikkejä, kuten hevosleikit. Runon tapahtumat on myös selitetty lapsenomaisesti. Aino Kallaksen ristiriita äitiyden ja taiteiliuden välillä nousee myös runon teemasta. Kipu ja suru on kätkeyty hauskanpidon, riemun ja naurun taakse. Taivas nauraa ja kulkuset soi, mutta runon lopussa hepo kiittää kohti taivasta eikä palaa enää koskaan.

Metrisesti runosta nousee vahvasti daktyyli-runojalka. Kahdessa pääilmaisussa *hopoti hoi* ja *kulkuset soi* on sama rytmi. Daktyyli-rytmi on hyvin luonteenomainen runolle ratsastukseen viittaavana laukkarytminä. Hevosen takajalat ponnistavat vahvan ensimmäisen iskun ja etujalat vuorotellen heikommat iskut. Sävellyksessään Pylkkänen on pehmentänyt tätä rytmiä valitsemalla daktyylin sijasta triolirytmien, jossa jokainen tavu saa saman aika-arvon, viite 4. Daktyyli-runojalan kanssa vallitseva runojalka tekstissä on trokeeta. Trokeeta ja daktyyliä myös vuorotellaan paljon, usein niin, että daktyyli tulee kahden trokeen keskelle *hepo pilviä pinkoo, rekeen tähtiä sinkoo*. Ensimmäisessä säkeistössä säkeitä *hopoti hoi, kulkuset soi ja kepeä kulkijan taakka* lukuun ottamatta tämä rytmi toistuu jokaisessa säkeessä. Poikkeuksen muodostaa säe *taivaan rantaan*

saakka, jossa on kolme spondeeta. Spondeet muodostuu kahdesta pitkästä tavusta. Tämän poikkeuksen on Pylkkänen huomionut tarkasti sävellyksessään. Rytmikka ja melodialinja muodostavat jännitteen, joka antaa hetkeksi pysähtyneen illuusion, ennen kuin matka taas jatkuu. Sekä tekstin säe että musiikin fraasi kuvaavat horisonttia, taivaan rantaa, viite 4.

Kautta koko runon on hälyääni /h/ paljon käytössä. Se pyöristää vokaalia, kun *hopoti hoi* -ilmaisu pyörii suussa. Toisessa säkeistössä /u/ ja /a/ ovat suosittuja äänteitä, kuten sanoissa: *kulkunen, Luoja, akkuna, juoksija*. Myös loppusointua on käytetty tie – vie, soi – hoi. Loppusointu tulee jo ensimmäisessä säkeistössä *pinkoo – sinkoo* sekä *saakka – taakka*. Kahden ensimmäisen lauseen jälkeen seuraa a-vokaalipainotteinen säe *taivaanrantaan saakka*. A-vokaali tasoittaa jo alussa alkanutta vauhtia ja tekee runoon suvantovaiheen. Runossa on käytetty paljon toistoa. Lauseet *kulkuset soi* ja *hopoti hoi* on käytetty koko laulun aikana useamman kerran. Tämä toisto kuvaa matkan jatkumista. Nämä ilmaisut pitävät riemua ja vauhtia yllä.

Taivainen rekiretki on sekä runona että Pylkkäsen laulusarjassa outo ja muista Kuoleman joutsen runoista poikkeava. Surun ja vihan tunnelman katkaisee kepeä ja rempseä teksti. Siitä tulee vaikutelma, että runoilija on jo ylittänyt mahdollisen kokemansa surun määrän, ja sen vuoksi menettää ainakin hetkellisesti järkensä. Lohduttavaa sävyä tuo ajatus siitä, ettei kuolema tuokaan pelkästään kipua ja valitusta, vaan runon juoksijan tavoin elämän lopussa päädytään talliin kulta kauran ääreen. Laulun lopussa *hopoti hoin* saattelemana matka jatkuu ikuisuuteen, viite 4.

4.5 Joutsen laulu

Ennen sammumistaan liekki leimahtaa,

Ennen kuolemaansa joutsen joikuu.

Lienen liekki, joutsen lintu lienen,

Kuolo, sammuminen mua vartoo.

Salat syvimät ma hautaan vien,

Jollen joutsenlauluani laulaa saa.

Kohoo korkealle liekki sydämen,

Laula joutsen, viime laulus laula,

Vasta silloin kaula ylpeä taivu,

Hehkurinta, aallon helmaan vaivu,
Hehkurinta, aallon helmaan vaivu,
Ennen sammumistaan liekki leimahtaa,
Ennen kuolemaansa joutsen joikuu.

Joutsenlaulu tarkoittaa jäähyväislaulua tai viimeistä laulua. Joutsenlaulun teksti on hyvin painavaa ja pysähdyttävää. Joutsenen kuva ihmisen kuvan rinnalla antaa salskean ja voimallisen kuvan ihmisestä. Runossa ei keskitytä ihmisen sairauksiin, heikkouksiin tai muihin, jotka ihmistä painavat alas, vaan kuvauksen perusteella lähtö tapahtuu niin sanotusti saappaat jalassa. Joutsenen joikaaminen ja liekin leimahtaminen kuvaavat viimeistä sykäystä, heräämistä, ennen elämän loppua.

Runossa on käytetty paljon alkusointua, loppusointua ja pitkiä loppuvokaaleja, kuten *leimahtaa*, *joikuu*, *vartoo* ja *saa*. Alkusointua, joko alkukonsonanttia tai vokaalin toistoa on käytetty sekä peräkkäisissä sanoissa että säkeiden aluissa, kuten *liekki leimahtaa*, *lienen liekki*, *lintu lienen*, *jollen joutsenlauluani* sekä säkeiden aluissa ennen – ennen. Sama on toisessa säkeistössä: *kohoo korkealle*, *laulus laula*. Myös loppusointu tulee toisessa säkeistössä: *taivu – vaivu*. Lopussa palataan taas alkuun, kun kaksi ensimmäistä säettä toistetaan runon lopussa.

Runossa vallitsevat konsonantit ovat //, /s/, /k/ ja puolivokaalit /j/ ja /v/. Säkeistöjen painolliset tavut alkavat pääasiassa näillä äänneillä. Lateraali // on soinnillinen äänne, joka kuvaa empivää tunnelmaa, sillä sen ääntäminen vie hetken aikaa. Sanoissa *lienen* ja *liekki* on äänne // perässä käytetty ie-diftongia, jonka ensimmäinen vokaali on etinen i-vokaalia. Näin ollen teksti lähtee suusta eteenpäin, toisin kuin myöhemmin sanoissa *laula* ja *vaivu*, joissa l-lateraalia käytetään au-diftongin kanssa, jossa on ensin avoin ja sitten takainen vokaali. Joutsenlaulun ensimmäisen säkeistön soinnittomat sibilantti /s/ ja klusiili /k/ tuovat tekstiin vakavuutta ja salaperäisyyttä. Ilmavirran katketessa k-klusiilin kohdalla tapahtuu tekstissä aina pieni pysähtyminen. Tämä pysähtyminen viittaa kuolemaan tai hetkeen ennen kuolemaa. Sihinä, joka muodostuu /s/ äänneestä korostaa puolestaan kuoleman hiipivää läheisyyttä, kuten käärme, joka sihisee. Soinnilliset puolivokaalit /j/ ja /v/ tekevät tekstistä laulunomaista jo ilman musiikkia tai melodiaa.

Aino Kallaksen teksti on sointuvaa ja suoraa. Hän pystyy ilmaisemaan asian mutkittelematta, mutta silti hyvin kauniilla tavalla rikkaita ilmaisuja käyttäen. Kallas ei pyri kirjoittamaan runollisesti, vaan hänen tekstinsä on kuin leikkiä suussa ja sanavalinnat kuvaavat tekstin tunnelmaa. Hän

käyttää äännteitä esimerkillisesti kuvaamaan tekstin sisältöä ja merkityksiä. Esimerkiksi säkeessä *hehkurinta aallon helmaan vaivu* on käytetty hälyäännettä /h/. Se kuvaa ylpeää, mutta luhistuvaa hahmoa. Säkeessä *ennen sammumistaan liekki leimahtaa* voi puolestaan poimia kontrastin sammumisen ja leimahtamisen välillä. Niiden äännteelliset ominaisuudet kuvaavat tapahtumaa osuvasti. Sammuminen on hiljaista hiipumista, kun taas leimahtaminen tapahtuu ensin tulta syöksemällä, mutta salamannopeasti liekki onkin poissa.

Joutsenlaulu päättää Tauno Pykkäsen Kuoleman joutsen -laulusarjan op.21, viite 5. Tässä laulussa kertoja puhuu omasta kuolemastaan samoin kuin ensimmäisessä Kuoleman joutsen -laulussa. Kuoleman teemaan palataan tässäkin laulussa ja vertauskuvien kerrotaan siitä, miten juuri ennen ihmiselämän loppua, vielä kerran ihminen nostaa päätään ja virkistyy. Vertauskuvana käytetään tulen liekkiä ja joutsenen joiuntaa. Kuolemaan viitataan sammumisella. Joutsenlaulu on viimeinen joikaus, viimeisen kerran ihminen nousee ja kokoaa itsensä. Kuolemalle antautumista kuvataan joutsenen kaulan taipumisella ja hehkurinnan veden alle vaipumisella. Joutsen on eläimenä ylväs ja sykehdyttävä. Runossa on löydetty joutsenen ylväys viittaamalla sen kaulaan, rintaan ja joiuntaan. Valkoisen joutsenen väri kiinnittää huomion, sillä sen puhtaat, pehmeät höyhenet ja suuret siivet tekevät siitä erityisen näyttävän.

4.6 Yhteenveto

Aino Kallaksen runot herättivät mielenkiintoni tutustuessani Tauno Pykkäsen Kuoleman joutsen -laulusarjaan op.21. Runojen vahvat tunteet kuten viha, suru, rajattomuus ja katkeruus puhuttelivat minua. Laulusarjaan valitut viisi runoa muodostavat kokonaisuuden, jonka juonta kuljettaa sarjan päähenkilö joutsen. Joutsen esiintyy ensimmäisessä, kolmannessa ja viidennessä laulussa. Joutsenen symboliikka on mystinen. Kuoleman joutsenta kuvataan heti ensimmäisen Kuoleman joutsen -runon alussa kalpeaksi. Se tarkoittaa, että joutsen on valkoinen.

Toisessa laulussa, Pastoralessa, tunnelma rauhoittuu ja tulee toivo kaikkivaltiaasta Jumalasta, joka vie poisnukkuneen vihreille niityille lepäämään. Myös tässä runossa esiintyvät eläimet sorsa ja lampaat ovat kuvaamassa luontokuvaa, joka on heijastus taivaasta. Kolmannessa laulussa keskitytään äidin tuskaan lasten menettämisestä. Neljännessä laulussa hevonen kyydittää lapsia kohti taivasta. Kuu ja tähdet karkeloivat ja taivas nauraa riemusta lasten tullessa. Sarjan viimeinen laulu on jäähyväislaulu Joutsenlaulu, jossa kuvataan vielä viimeistä elämän henkäystä, syttymistä ja sammumista.

Ensimmäisessä laulusarjan runossa Kuoleman joutsen kerrotaan joutsenen joikuvan, mutta se joka joikunan kuulee ei huoli hurmasta maan eli hän ei suostu vielä kuolemaan. Elämästä luopuminen voi sairauden tai luonnollisen kuoleman edellä olla tahdon asia. Jokin voima ihmisessä puntaroi, onko hän valmis jättämään tämän ajan, ja siirtymään ajasta ikuisuuteen. Runon kertoja uhoaa, että kun joutsen esittää hänelle kutsun kolmannen kerran, niin sitten hän suostuu vastaamaan siihen. Tässä on viittaus myös Raamattuun, jossa kerrotaan, miten Pietari kolme kertaa kieltää Jeesuksen, ennen kuin kukko laulaa. Luvulla kolme kuvataan katoamattomuutta ja täydellisyyttä (Zew).

Laulusarjan toisessa kappaleessa Pastoralessa on juonellinen kulku. Runo on Jeesuksen, Vapahtajan ylistystä. Ensin on kehotus ihmisielen nöyryyteen, jonka jälkeen lempeästi kuvataan Jeesuksen lähestyvän ihmistä kohti. Sen täyttymys on ihmisen sielun täyttäminen uhoavalla, kylmällä vedellä. Täyttymyksen jälkeen luodaan kuvaus suomalaisesta maisemasta, joka heijastelee taivaan rauhaa. Teksti päättyy huokaukseen, rukoukseen, jossa pyydetään Jumalalta armoa ja rauhaa. Kertojan sisin on rauhaton, mutta hän laittaa toivonsa Jeesukseen, vaivattujen Vapahtajaan. Laulun intensiivisyys kantaa alusta loppuun saakka. Välissä mennään unenomaiseen tunnelmaan, jossa kuvataan Jeesuksen tulemista, lähestymistä. Musiikki on sävelletty liikkuvaksi, keinuvaksi ja fraasi fraasilta kasvavaksi. Tekstin huippukohta ja tähtäyspiste on sanoilla vaivattujen Vapahtaja, liite 2. Huippukohta purkautuu fraasiin: ”Hän täyttää sielusi lähteet, uhoavalla vedellä.” Sen jälkeen tulee viimeinen säkeistö, kaunis luontokuvaus ja loppuun huokaus, joka on rukous.

Viimeinen kehtolaulu on laulusarjan kolmas laulu. Se on luonteeltaan dramaattinen ja muodostaa isoja fraasinkaaria. Musiikissa ja tekstissä näkyy äidin sisäinen kamppailu. Hän on räjähtämäisillään raivosta, mutta samalla peittelee lapsiaan hellästi ikiuneen. Runo sekä laulu ovat lyhyitä, mutta kappaleen lyhyys ja ytimekkyys on yksi tehokeino herättämään lukijan ja kuulijan mielenkiinto.

Laulusarjan neljäs kappale Taivainen rekiretki eroaa tyyliltään muista laulusarjan lauluista. Säkeet *hopoti hoi* ja *kulkuset soi* rikkovat tekstiä niin, että kuulijan voi olla vaikeaa ensimmäisellä kerralla ymmärtää kappaleen sisältöä. Näiden huudahdusten väliin kätkeytyy surullinen, mutta tässä yhteydessä valoisaksi kuvattu kuolleiden lasten matka taivaaseen. Rekiretkestä tulee assosiaationa mieleen joulu ja joulupukki, kun hän matkustaa reessä halki taivaiden. Tästä

mielleyhtymästä tulee lämmin ja hyvä olo. Hevoset juoksevat talliin ja siellä enkelit syöttävät niille kultaista kauraa. Tallista tulee jälleen mielleyhtymä joulun ja Jeesus-lapseen tallin seimessä. Huvittavaa runossa on se, että Jumala on jätetty ikkunan taakse seuraamaan koko tapahtumaa. Erityisen iloiseksi kappaleen tekevät sanat *karkeloida* ja *riemusta*. Myös korkealle nouseva viimeisen fraasin melodia antaa toivontäyteisen vaikutelman, että matka jatkuu ja lapset pääsevät perille, viite 4.

Sarjan viimeinen laulu Joutsenlaulu on kolmannen laulun tavoin dramaattinen ja tummansävyinen. Laulun kertoja vaikuttaa melkein pä maaniselta. Hän on selvästi viimeisen hetkensä pauloissa ja hän kuvailee itseään liekillä, joka välkähtää vielä kerran ennen sammumistaan, ja joutsenlinnulla, jonka joiuntaa tämä sarjan viimeinen laulu edustaa. Joutsenlaulu on perinteisesti jäähyväislaulu. Tässä joutsenlaulussa laulaja jättää dramaattiset jäähyväiset ja liekki leimahtaa vielä viimeisen kerran ja se leimahtaa isosti.

5 POHDINTA

Tutkimuksessa analysoin Aino Kallaksen viiden runon tematiikkaa, metriikkaa, ääniteitä ja runojen merkityksiä. Menetelmänä käytin runoanalyysiä. Opinnäytetyössäni esittelin myös kirjailija Aino Kallaksen historiaa ja hänestä tehtyä aikaisempaa tutkimusta. Työn pääluku on luku 4 Kuoleman joutsen runot. Analysoin Kallaksen runoja, joista Tauno Pylkkänen on säveltänyt Kuoleman joutsen -laulusarjan op.21. Runon analysoiminen laulajalle on tärkeää, jokapäiväistä työtä. Laulajan täytyy sisäistää teksti, jotta hän voi eläytyä siihen ja kertoa tarinan. Laulajan täytyy hallita teksti sekä säkeistöittäin että sanatarkasti. Tekstin tunteminen säkeenä auttaa laulajaa löytämään fraasin sisäisen rytmikan. Tekstin metriikka on annettu, sitä ei pysty muuttamaan, mutta fraasin sisäinen rytmikka ja hierarkia täytyy esiintyjän luoda.

Laulajalle ovat merkityksellisiä tekstin äänneet, sekä tekstin selvyden että äänen muodostamisen kannalta. Sanapainot ovat tärkeitä sekä puheen että laulun rytmittäjinä. Tekstin tulisi olla mahdollisimman sujuvaa, jotta siitä saa hyvin selvän. Teksti on selvää, kun siinä on oikeat sanapainot ja artikulaation paikat sekä ääntötavat ovat oikeita. Myös alukkeiden käyttö esimerkiksi vokaalilla alkavissa sanoissa on tärkeää, jotta sanan alun ja lopun pystyy erottamaan. Laulajan täytyy löytää tasapaino tekstin ja äänen muodostamisen välillä. Parhaimmillaan ne toimivat yhdessä niin, että tekstaaminen parantaa ääntöä ja äänen muodostamista.

Olen runoanalyysiä tehdessäni pitänyt tekstin rinnalla mielessäni Tauno Pylkkäsen säveltämää musiikkia, liitteet 1–5, sillä minulle runot ovat tulleet sen kautta tutuiksi ja itse esitän runoja nimenomaan musiikin yhteydessä, laulamalla. Laulut sopivat äänityypilleni ja persoonalleni. Olen äänityypiltäni dramaattinen mezzosopraano ja pidän tumman sävyisistä, raastavista ja kipeistä lauluista. Koen olevani parhaimmillani, kun laulan juuri tämän tyyppistä ohjelmistoa. Olen esittänyt sarjan kerran ja muutamia kertoja sarjan yksittäisiä lauluja. Aion jatkossa pitää sarjan ohjelmistossani ja laulaa sitä mahdollisuuksien mukaan. Koen, että laulusarjan laulut nr.2 Pastorale ja nr.4 Taivainen rekiretki ovat laulusarjan itsenäisimmät laulut. Pastorale on harras ja sopii hyvin kirkossa esitettäväksi. Taivainen rekiretki on puolestaan niin hulvaton ja vauhdikas, että se sopii hyvin monenlaisiin tilanteisiin. Sen merkitys ei välttämättä paljastu ensi kuulemalla, vaan kuulijalle jää helposti mieleen laulun riemu ja paljon kysymyksiä.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisaa. Erityisesti tutustuminen Aino Kallakseen, hänen persoonaansa, historiaansa ja tuotantoonsa on ollut mielenkiintoista. Aion jatkossa lukea Kallaksen romaaneja ja runoja. Hän on ollut aikansa suuri esikuva ja on sitä edelleen, myös minulle. Erityisesti se, miten paljon hän on kirjoittanut, ja se, että hän on säästänyt päiväkirjojaan ja kirjetekstejään, koskettavat minua. Hän on arvostanut omaa työtänsä.

Aino Kallas on myös ollut useiden tutkijoiden pääkohde. Jos itse jatkan tutkimuksen parissa, otollinen aineisto minulle olisivat Kallaksen Kuoleman joutsen -kokoelman muut runot. Myös Tauno Pykkäsen tekemiin oopperoihin Kallaksen romaaneista olisi mielenkiintoisia tutustua ja sieltä voisi löytyä rooleihin liittyvä henkilöahmotutkimuskysymyksiä tai ylipäätään kysymyksiä tekstin käyttäytymisestä oopperamusikissa. Pykkänen on säveltänyt Kallaksen tuotannosta oopperoita *Mare ja hänen poikansa* (1943), *Sudenmorsian* (1950) ja *Bathseba Saarenmaalla* (1958).

Aino Kallaksessa minua viehättää kaikkein eniten hänen mystinen persoonansa. Hän oli terveellä tavalla itsevarma. Hän oli hyvin naisellinen ja luotti omaan tekemiseensä. Hänellä oli itsenäinen rooli ja suuri tarve kirjoittaa. Hän oli vahva ja joutui elämässään kokemaan niin hyvää kuin pahaa. Hän kirjoitti koko elämänsä ajan. Se kertoo myös siitä, että kirjoittaminen oli hänelle luonnollista, osa häntä itseään. Hänen ei tarvinnut puristaa ja pakottaa, vaan hän oli jatkuvasti innostunut siitä, mitä hän teki, ja se ajoi häntä eteenpäin.

Runoanalyysityön tekeminen on luovaa, avartavaa ja mielenkiintoista. Opinnäytetyössä olen syventynyt runoihin ja ne ovat puhutelleet minua. Kokosin analyysiin oleelliset asiat, joita laulajan tulee tarkkailla tekstissä. Opintoni Oulun yliopiston germaanisen filologian maisteriohjelmassa ovat antaneet minulle eväitä tarkastella tekstiä ja poimia siitä olennaisia asioita. Koen, että olen pystynyt tässä työssä lähestymään Aino Kallaksen runoja sekä kielitieteilijän että muusikon näkökulmasta. Kielitieteestä laulaja saa työkaluja tekstin analysointiin ja laulaja puolestaan laulaessaan toteuttaa käytännössä sitä, mitä kielitieteellä voidaan perustella.

LÄHTEET

Auramo M. 2016. Runoanalyysi. Lyseo.org. Viitattu 14.11.2016, www.lyseo.org/ai/kirjoitelmat/runoanalyysi.html

Koivusalo J. 1991. Tauno Pykkäsen Kuoleman joutsen –laulusarjan tulkinnallista hahmottelua. Sibelius-Akatemia. Helsinki.

Laitinen K. 1973. Aino Kallas 1897-1921. Otava. Helsinki.

Leskelä-Kärki M. 2006. Kirjoittajien maailmasa. Krohnin sisaret ja kirjallinen elämä. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Leskelä-Kärki M. 2009. Sisaruuden kudelma. Teoksessa Aino Kallas. Tulkintoja Elämästä ja tuotannosta. BTJ Finland Oy. Helsinki.

Leskelä-Kärki M. & Melkas K. 2009. Oudot naiset. Teoksessa Aino Kallas. Tulkintoja Elämästä ja tuotannosta. BTJ Finland Oy. Helsinki.

Melkas K. 2006. Historia, halu ja tiedon käärme Aino Kallaksen tuotannossa. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Melkas K. 2009. Lopunajoista uuteen paratiisiin ja takaisin: Aino Kallaksen luonnonrunoilijuudesta. Teoksessa Aino Kallas. Tulkintoja Elämästä ja tuotannosta. BTJ Finland Oy. Helsinki.

Olesk S. 2009. Aino Kallas – virolainen kirjailija? Teoksessa Aino Kallas. Tulkintoja Elämästä ja tuotannosta. BTJ Finland Oy. Helsinki.

Oksama-Valtonen 2009. Aino Kallaksen jäljillä. Teoksessa Aino Kallas. Tulkintoja Elämästä ja tuotannosta. BTJ Finland Oy. Helsinki.

Schmitt G. 2008. Relation und Metapher: Eine Einführung in die hermeneutische Analyse, Interpretation und Übersetzung von literarischen Texten. Grin-Verlag. München und Ravensburg.

Taivaannaula. 2015. Jumalten ja vainajien linnut. Taivaannaula.org. Viitattu 14.11.2016, <http://www.taivaannaula.org/2012/11/16/jumalten-ja-vainajien-linnut/>

Vuorikuru S. 2009. Bathseba – tuntematon näytelmä. Teoksessa Aino Kallas. Tulkintoja Elämästä ja tuotannosta. BTJ Finland Oy. Helsinki.

Zew. M. Lukuja Raamatussa. Kolumbus.fi. Viitattu 14.11.2016, www.kolumbus.fi/gematria/lukuja.htm

Kuoleman joutsen
 (Aino Kallas)
Der Schwan des Todes
 (Deutsche Übersetzung von Friedrich Ege)

Allegretto, poco moderato

p

Tauno Pylkkänen Op. 21. N:o 1.

Uu - le - man kal - pe - a
 Der blei - che Schwan des

jout - sen taas tum - mas - sa vir - ras - saan, vaan ku - ka sen joi - ku - nan
 To - des er - schwimmt auf dem dunklen Strom, doch wer sein Sin - gen ver -

kuu - li, ei huo - li hän hur - mas - ta Maan
 nom - men, nichts fragt nach den Rei - zen der Welt.

O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki.
 A.R. Fazers Musikhandel, Helsingfors.

F.M. 2074

Kaikki oikeudet pidätetään.
 All rätt förbehålles.

piu agitato e sempre piu agnoscioso

Jo kah - des - ti Kuo - le - man jout - sen o - let
 Schon zwei - mal, o Schwan des To - des, du ge -

joi - ku - nut kat - to - ni pääl - - tä kun kol - man - nes - ti sun
 sun - gen von Dachfirst her - un - ter, hör ich dich zum drit - ten

poco a poco crescendo

And.

kuu - len, o - ma läs - nä on läh - tö - ni tääl - - tä, o - ma läs - nä on läh - tö - ni
 Ma - le, mein ei - ge - ner Auf - bruch naht, mein ei - ge - ner Auf - bruch

f poco largam

f

tääl - - tä
 naht.

ff

U
Der

Tempo I.

rit... P

Kuo - le man kal - pe - a jout - sen taas tum - mas - sa vir - ras - saan, vaan
 blei - che Schwan des To - des er - schwimmt auf dem dunklen Strom, doch

F

Ces - molliq. 2003

ku - ka sen joi - ku - nan kuu - li, ei huo - li hän hur - mas - ta Maan, ei
 wer sein Sin - gen ver - nom - men, nichts fragt nach den Reizen der Welt, nichts

Geat

valk.

ges

2 1 D

huo - li hän hur - mas - ta Maan.
 fragt nach den Rei - zen der Welt.

F

A

alb

istimme ilon laivelle!

3,20

Pastorale.

(Aino Kallas.)

Tauno Pylkkänen Op. 21. N:o 2.

mp

Lento, rubato.

Vai - ke - ne,

vai - vat - tu sie - lu - ni, ja val - mistu vas - taan - ot - tamaan Her - raa, Va - pah - ta - jaa - si, o - le

Piu mosso

kuun - te - le - vai - nen ja kuu - las, ja hil - jaa ai - van! Kun vi - he - ri - ä vil - ja

poco a poco crescendo.....

vai - ni - ol - la nuk - kuu, Hän tu - lee u - ni - kuk - kas - ten kú - pu - ja pit - kin,

täh-kät ei - vät tai - vu hä - nen as - kel - ten - sa al - la, hei - nä ei huo - ju,

nuo - ku ei nukkua val - mu Hän on vai - vat - tu - jen Vapahta - ja,

u - net - to - mil - le Hän tuo u - nen. Maan uu - me - nis - sa Hän au - kai - see uu - det

ve - si - suo - net. Hän täyt - tää sie - lu - si läh - teet u - ho - a - val - la ve - del - lä

Tempo I.

5

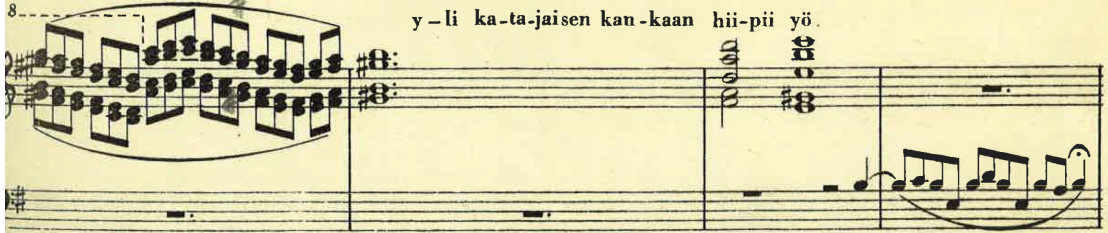
Kas-te on langen-nut y-li ka-ta-jai-sen lai-tu-men,

sor - sa on kais-li-kos-sa vai - ti, ja lam - paat - kin le - pää - vät

y - li ka-ta-jaisen kan-kaan hii-pii yö.

Luo - ja! an-na luoduil-le-si ar - mo ja rau - ha!

Viimeinen kehtolaulu

(Aino Kallas)

Letztes Wiegenlied

(Deutsche Übersetzung von Friedrich Ege)

*Poco grave.**mf*

Tauno Pykkänen Op. 21. N:o 3.

Lau - lan teil - le un - ta uut - ta,
 Euch sing ich zu neu - em Schlafe,

hau - dan hie - kan hil - jai suut - ta, lie - kö las - te - ni vi - lu?
 euch um - bet - tet Gra - bes - stil - le, mögt ihr frieren, o Kinder?

Un - ten u - tu maa - ta ma - taa, täh - ti su - mu hau - taan sa - taa,
 Ne - bel auf der Er - de lie - gen Ne - bel auf das Grab zu jtie - gen

O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki.
 A.B. Fazers Musikhandel, Helsingfors.

F.M. 2676

Kaikki oikeudet pidätetään.
 All rätt förbehållas.

vie - lä - kö las-te-ni vi - lu? Riis - tän tu - len rin - nas - ta - ni,
 friert ihr noch, o meine Kinder? Reiss ich aus der Brust das Feu-er,

tus-kan pol - ten po - ves - ta - ni, ei e-nää las-te-ni vi - lu.
 aus der Brust die Schmerzens - flamme nicht friert ihr mehr, meine Kinder.

Lau - lan teil - le un - ta uut - ta,
 Euch sing ich zu neu - em Schlafe.

hau - dan hie-kan hil - jai - suut - ta.
 euch um - bet - tet Gra - bes - stil - le.

F.M. 2676

Taivainen rekiretki

(Aino Kallas)

Tauno Pyykkänen Op. 21. N:o 4

Allegro giocoso *mf*

leggiere *mf*

Ho-po-ti, ho-po-ti, ho-po-ti hoi! Hepo pil-vi-ä pin-koo,

kul - kuset soi, kul-kuset soi... Re-keen täh-ti - ä sin - koo. Ho-po-ti, ho-po-ti, ho-po-ti hoi!

poco tenuto

Tai - vaan ran-taan saak - ka kuut ja au - rin-got kar - ke-loi,

a tempo *poco ten.* *a tempo*

ke-pe-ä juoksi-jan taak - ka: kol-me kaunista las - ta.

P *f*

O.Y. Fazerin Musiikkikauppa, Helsinki
A.B. Fazer's Musikhandel, Helsingfors

F. M. 02677-3

Kulkuset soi, kulkuset soi. Luo - ja kat-soo ak - ku-nas-ta. En-ke-lit juoksijan tal-liin vie,

an-taa kul - ta kau - raa, ho-pe-a härmässä täh-tein tie, hopo-ti hoi, ho-po-ti hoi!

largo Tai - vas rie-mus-ta nau - raa. — *a tempo* Kul-ku-set soi, kul-ku-set soi.

dim... Ho-po-ti, ho-po-ti ho-po-ti hoi —, ho-po-ti hoi —

Joutsenlaulu.

(Aino Kallas.)

Tauno Pykkänen Op. 21. N:o 5

Andante lugubre, *mp*

En-nen sam mumistaan liek - ki lei-mah-taa,

f

cresc.... e.... string....

en-nen kuolemaansa jout-sen joi-kuu. Lienen liek-ki, jout-sen lin-tu lie - nen, kuo - lo.

con 8.

cresc...

sam - mu-mi-nen mu - a var - too. Sa-lat sy-vim-mät ma hau - taan vien, jol-len

cresc.

largo. poco. *a tempo*

jout - sen lau-lu - a - ni lau - laa saa Ko-ho

f

O.Y. Fazerin Musiikkikauppa. Helsinki,
A.B. Fazers Musikhandel. Helsingfors.

F.M. 2678

Kaikki oikeudet pidätetään.
All rätt förbehålles.

tranquillo

kor - ke - al - la liek - ki sy - dä - men. Lau - la, joutsen, vii - me laulus lau - la! Vas - ta

sil - loin, kaula yl - pe - ä, tai - vu, heh - ku - rin - ta, aal - lon helmaan vai - vu,

sempre dim. alla fine... ..

heh - ku - rin - ta aal - lon helmaan vai - vu! En - nen sammumistaan liek - ki leimahtaa,

en - nen kuo - le - maan - sa jout - sen joi - kuu.

F.M. 2678